

СТАНОВИЩЕ

от доц. **Вержиния Боянова, дм - СУ "Св.Кл.Охридски",**
Факултет по педагогика, катедра „Социална работа“
на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна
степен „Доктор“

Автор: Кристина Върбанова Георгиева

Тема „Проучване на личностна уязвимост към синдрома на
професионално изпепеляване и психосоциален стрес
сред рискови категории професии“

Научен ръководител: акад.проф.д-р Дроздстой Стоянов, д.м., дмн

Научен консултант: гл.ас. Ралица Райчева, дм

Дисертационният труд на докт. Кристина Георгиева е посветен на актуален и значим проблем, който в условията на съвременната динамична социална ситуация придобива особено звучене и острота. Той е в обем от 152 стр. и съдържа увод, три части, със съответните параграфи, заключение, библиография, приложения и списък с публикации.

Професионалното прегаряне, емоционалното, психическото изчерпване и психосоциален стрес при лица в трудоспособна възраст е сериозен проблем, който има своите медицински, психологически, икономически и социални измерения. Наложителна е психохигиена на работното място, което ще допринесе за опазване на тяхното здраве и справяне с вече евентуално възникнали негативни състояния и в това отношение представеният труд има своя принос и заслужава адмирации.

В увода Кр. Георгиева откроява значимостта на изследвания проблем, уточнявайки, че направения от нея задълбочен анализ на бърнаут синдрома и факторите, които го обуславят е на базата на психобиологичната теория за структурата на личността. Представени са добре предмет, цел, задачи и хипотеза на изследването.

В теоретичната част /в първа глава/ докторантката отделя специално внимание на ролята на бърнаут синдрома върху качеството на живот на всеки човек. Направен е литературен обзор на възникване на феномена бърнаут, добре е изяснен понятийния апарат; базирайки се на различни изследвания тя поставя акцент върху връзката между личностните характеристики и преживяването на стрес, уязвимостта на личността в контекста на професионалното изпепеляване. Представени са подробно различни съвременни теории за темперамент и характер на човека. Също така, тук тя прави задълбочен, ценен анализ на структурата на личността в светлината на психобиологичната парадигма – т.н. модел на Клониджър, при който основната детерминанта е личността, поставена в контекста на екипните функции и групи и във връзка с определяне на психосоциалното благополучие. Аргументира много добре ефективността на 7-факторния модел на Клониджър, изследващ характера и темперамента на личността, допълващ по-ранните модели, описващи личността. Отделя специално внимание: на психосоциалния стрес и бърнаута, /представяйки различни концепции за стреса/; на стресорите, на най-често срещаните симптоми и признаци за стрес.

Съвсем естествено, тя насочва вниманието си към разкриване същността на Бърнаут синдрома; представени са много добре различни концепции за бърнаут синдрома, симптоми и причини за неговата поява и развитие, както и различни стадии в неговото развитие. Обект на специален анализ е психопатологията при хроничен професионален стрес и изпепеляване, като докторантката се базира на ценни български и международни изследвания.

Втори параграф от теоретичната част е посветен на рискови категории професии и психосоциалния стрес при тяхното изпълнение, като поетапно докторантката търси и разкрива връзката между психосоциалния стрес и психоклимата и организационната култура на работното място; насочва вниманието си към високо рискови откъм професионално изчерпване категории професии от държавния сектор в България и прави съответни ценни изводи и насоки за превенция от професионално изпепеляване при тях.

Третата част е посветена на емпиричното изследване на личностните характеристики, психоклимата и бърнаут синдрома

сред четири високо рискови категории професии: медицински персонал, социални работници, учители и МВР служители. Обект на изследване са 40 здравни специалисти, 40 социални работници, 40 учители и 40 служители на МВР /полицаи и пожарникари/ в Пазарджик, Пловдив и Кърджали. Коректно са формулирани обект, предмет, цели, задачи и хипотези на изследването. Използвани са Темпераментно-характеров въпросник – преработена версия /TCI-R/, Индуктивен инструмент за измерване на психологическия климат /IMPC/, Въпросник на К. Маслах за диагностициране на бърнаут синдром /MBI въпросник/, т.е. Батерия тестове, с цел доказване на релацията между темпераментово-характеровите особености на личността, особеностите в психоклимата и домейните на бърнаут. Резултатите от статистическата обработка на данните са представени чрез коефициента на ранговата корелация на Спирмън. Резултатите са обработени със статистически пакет за социални изследвания SPSS - v.21. За доказване статистическата значимост на резултатите от емпиричното изследване и съпоставяне на отделните групи докторантката е използвала факторен анализ, извършен с помощта на ANOVA и Tukey хост-пок анализ. Въз основа на получените стойности чрез корелациите между различните подскали в групите, между групите и общо за цялата извадка докторантката много добре оформя личностните профили на изследваните групи. Голяма част от резултатите са представени таблично и графично.

Направен е и йерархичен стъпков модел на регресия /като последователно са включени 3 групи фактори/, въз основа на който е определен модел, предсказващ нивата на компонентите на бърнаут и техните детерминанти.

Изведени са ценни изводи, копинг-стратегии и препоръки съответно на 3 нива: индивидуално, организационно и институционално. Оформените от емпиричното изследване резултати и изводи дават възможност да се получи по-богата картина на изследвания проблем. Висока оценка заслужава докторантката за компетентния количествен и качествен анализ на резултатите.

Еикът и стилът на изложението са точни, стегнати и ясни.

Авторефератът отразява вярно съдържанието на дисертационния труд.

По темата на дисертацията докторантката има 4 публикации /в савторство/.

Присъединявам се към оценката за собствени приноси на Кристина Георгиева, които доказват нейните задълбочени научно-изследователски търсения.

Заклучение

Дисертационният труд на докторант Кристина Върбанова Георгиева на тема „Проучване на личностна уязвимост към синдрома на професионално изпепеляване и психосоциален стрес сред рискови категории професии“ има своите достойнства, принос и значение в теоретичен и експериментално-приложен план. Предвид всичко казано до тук давам своята положителна оценка и препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да присъди на *Кристина Върбанова Георгиева* образователна и научна степен „доктор“.

Изготвил становището:

/доц. Вержиния Боянова, дм/

12.03.2019г.